

تعریف مسمومیت دارویی :

هر دارو یا ماده ای که فرد برای درمان، بیش از حد مجاز استفاده می کند و حتی داروهایی که برای کاربرد درمانی در دوز مجاز مصرف ولی منجر به مشکلاتی در بدن می شوند و از بدن دفع نمی شوند را مسمومیت دارویی می گوئیم. مهم ترین نکته در این مورد سن فرد مصدوم و ابتلا به نوعی بیماری است و اینکه با توجه به نوع دارو چطور آن دارو از بدن دفع و مثلا دارو از طریق دستگاه گوارش یا کلیه از بدن خارج می شود. بنابراین باید توجه داشت که برای هر فردی چه دارویی تجویز می شود. برای مثال فردی که کلیه اش دچار مشکل است، نمی تواند داروهایی که از طریق کلیه دفع می شوند را مصرف کند و اگر از چنین داروهایی حتی در دوز پایین استفاده کند دچار مسمومیت می شود.

نکاتی که در مسمومیت دارویی اهمیت دارند:

همان طور که گفتیم در مسمومیت دارویی تشخیص نوع داروی مصرفی بسیار مهم است. گاهی اوقات بعضی داروها عوارض و مسمومیت شان نسبت به مقدار دوز درمانی بسیار به هم نزدیک هستند.

چطور دارو در بدن مسمومیت ایجاد می کند:

بعضی از داروها در دوزهای تجمعی موجب بروز مسمومیت می شوند. مثلا قرص استامینوفن که بسیاری از افراد بدون توجه از آن استفاده می کنند، وقتی هر روز یک یا دو عدد قرص استامینوفن را می خورید به مرور زمان در بدن شما جمع و وقتی میزان آن در بدن افزایش پیدا کرد منجر به مسمومیت دارویی می شود.

اما گروه دیگری از داروها به محض مصرف و ورود به بدن موجب بروز مسمومیت می شوند و اگر راه تزریق دارو براساس استاندارد گفته شده نباشد مثلا اگر دارویی باید به صورت عضلانی تزریق شود ولی داخل رگ تزریق گردد ممکن است بسیار خطرناک باشند و آسیب های جدی را وارد کند، چون میزان دارو از حد معمول بسیار بیشتر است و عوارض را به همراه خواهد داشت

شایع ترین مسمومیت ها در ایران :

به طور کلی در ایران دو نوع مسمومیت دارویی شایع داریم. یکی از آنها مسمومیت های دارویی در کودکان است که معمولا اشتباهی مصرف می شوند مثل شربت ها و قرص ها که سهوا استفاده می شوند. نوع دیگر مسمومیت ها مصرف عمدی داروی بیش از حد است و معمولا داروهایی که در منزل نگهداری می شوند مثل قرص های آرام بخش و اعصاب که از جمله داروهای مصرفی در این دسته هستند. البته در برخی موارد شاهد این هستیم که فردی به دکتر مراجعه می کند و باید قرص را در هفته دو یا سه بار مصرف کند اما به طور اشتباهی روزی سه عدد می خورد و بعد از چند روز دچار مسمومیت می شود. عموما بیشترین نوع مسمومیت دارویی در بزرگسالان به وسیله مصرف بیش از حد یا غیرمجاز قرص ها صورت می گیرد.

مصرف بیش از حد دارو به کدام یک از اعضای بدن آسیب می زند؟

داروها براساس اینکه مکانیسم اثرشان در جاهای مختلف بدن است، متفاوت هستند. مثلا داروی آسپرین در مسیری از بدن عمل می کند و باعث می شود تا مخاط معده کاهش پیدا کند و محافظ های معده را ضعیف می کند و در نتیجه موجب زخم های گوارش می شوند. بعضی از داروها بر کبد تاثیر می گذارند یعنی اگر فرد بیمار مبتلا به بیماری کبد باشد و این دسته داروها را مصرف کند، دچار مسمومیت شدید می شود. هر دارویی برای قسمت خاصی از بدن تجویز می شود و اگر داروی مصرفی کاربرد عمومی نداشته باشد می توان نوع دارو را فهمید. نوع روش مصرفی دارو (تزریق، خوردن و ...) نیز حایز اهمیت است و در تشخیص مسمومیت کمک می کند.

چه نکاتی را باید در مصرف داروها رعایت کرد:

به تاریخ مصرف داروها توجه کنید. اگر داروها را بعد از گذشت تاریخ مصرف استفاده کنید که آسیب جدی ای به بدن وارد می کنید. دارویی مثل تتروسایکلین که در بعضی کشورها شربت آن نیز تولید می شود، اگر بعد از تاریخ مصرف آن خورده شود، فوق العاده خطرناک است بنابراین اگر دکتر شربت یا قرص را برایتان تجویز کرد، بعد از گذراندن دوره درمانی اگر مقداری از آن باقی مانده، سعی کنید تا آن را دور بریزید و در خانه نگهداری نکنید. یادتان باشد که به هیچ عنوان نمی توانید شربتی را که چهار یا پنج ماه، در یخچال نگهداری شده مصرف کنید، در غیراین صورت ممکن است باعث بروز مسمومیت در میان یکی از افراد خانواده شود.

شرکت زغالسنگ پروده طبس

مسمومیت دارویی

تهیه کننده:

واحد بهداشت حرفه ای

آبان ماه ۱۳۹۶

اگر فرد مسموم حالت خواب آلودگی دارد یا مدت زیادی از مصرف دارویش گذشته، شست و شوی معده و استفراغ فایده ای در این حالت ندارد، یعنی دارو وارد سیستم خون شده بنابراین فرد را سریعاً به مرکز درمانی ببرید. چنین بیماری به دلیل اینکه هوشیار نیست و دچار منگی می شود ممکن است با بالا آوردن، محتویات معده وارد ریه اش شود و دچار خفگی گردد. پس در این موارد به هیچ وجه توصیه نمی کنیم که فرد مصدوم را وادار به استفراغ کنید چون منجر به انسداد ریه خواهد شد و خطر خفگی به دنبال خواهد داشت. در مورد شربت ها که نوع دیگر داروهای مصرفی هستند، باید بگوییم به دلیل مایع بودن، شربت با سرعت بیشتری در معده جذب می شود. در بعضی از خانواده ها افراد از نوع شربت خاصی برای مصرف دارویی استفاده می کنند که باید بسیار مراقب باشند تا از دسترس کودکان دور نگه دارند، چراکه برای آنها بسیار خطرناک است. معمولاً مزه شربت های درمانی برای مواردی مثل سرماخوردگی طوری است که کودکان هم بتوانند بخورند ولی به طور کلی شرکت های دارویی زیاد مایل به خوشمزه کردن شربت ها نیستند به این دلیل که ممکن است توسط کودکان اشتباهی خورده شود و عواقب خطرناکی به همراه خواهد داشت. حتماً شربت ها را در جایی دور از دسترس کودکان یا در یخچال نگهداری کنید تا کودکان به راحتی نتوانند آن را در اختیار داشته باشند. اگر قرار باشد کودک شما برای درمان ناراحتی از شربت استفاده کند، مصرف آن باید حتماً تحت نظر پزشک صورت بگیرد و سر ساعت معین خورده شود.

سلامت باشد

واکنش مناسب هنگام بروز مسمومیت دارویی:

اگر شخصی با هدف خودکشی بیش از حد دارو بخورد و دچار مسمومیت شود باید حتماً او را نزد پزشک یا مرکز مسمومان ببرید. این مساله بسیار مهمی است چون شما نمی دانید که فرد چه مقدار دارو را مصرف کرده بنابراین برای جلوگیری از آسیب جدی فرد را سریعاً به مرکز درمانی ببرید تا هر چه زودتر شست و شوی معده برای او انجام شود و درمان مناسب صورت بگیرد. حال اگر شخصی به طور اشتباهی دارویی مصرف کرده توصیه می کنیم اگر می دانید که چه نوع دارویی استفاده کرده و هوشیار است، می توانید از مواردی که باعث استفراغ در انسان می شود استفاده کنید و اجازه ندهید تا داروها در بدن جذب شوند البته نوعی از این مواد مثل زغال فعال تنها در مراکز مسمومیت پیدا می شود. در ساعات و دقایق بعد از مصرف دارو کارهایی که موجب استفراغ و حالت تهوع می شوند، بهترین کار هستند چون قبل از اینکه قرص در بدن باز شود و اثر خود را وارد کند از طریق سیستم گوارش دفع می شود. البته بعضی از مواد مثل قرص دیازپام جذب بالایی دارند و سریعاً جذب بدن می شوند یعنی به محض ورود قرص در بدن اثر می کند و شاید نتوانیم عکس العمل به موقع را انجام دهیم و تنها می توانیم جلو عوارض آن را بگیریم. بنابراین در چنین موارد مخصوصاً اگر افراد مصدوم کودکان باشند بلافاصله با اورژانس تماس بگیرید یا خودتان فرد را به مرکز مسمومیت برسانید. در صورت بد حال بودن مریض تماس با اورژانس بسیار ضروری است. چون ممکن است نیاز به مراقبت های دیگری باشد.